

*

*

*

В това време, когато руската литература, достига апогея на своя разцвет в лицето на Пушкина — на полския Парнас се явява негова другар Адам Мицкевич, родом литовец, ала по сърце и перо — поляк.

Било е време, когато двамата гениални поети са твърде близки един друг по дух и идея; за това свидетелствуват произведенията, създадени от тях под впечатлението от паметника на Петр Велики. Ала след 1830 година те, естествено, са били заставени да се раздвоят в разбиранията си. Наред с Мицкевич — твореца на националния епос, на литературния хоризонт, се появява негова съперник Юлий Словацки, под което перо полският език се превръща в оркестрална музика и блещи с великолепието на всичките цветове на джгата.

Най-сетне иде третия корифей — аристократа Сигмунт Красински, поет-философ, чийто дух се възема до висотата на свръх чувствените идеи. И тримата ги свързва общото нещастие: месианизмът. Месианизм. Този период на гениалните поети е забележителен с това, че след 1830 година центърът на литературната дейност се пренася извън пределите на Полша — най-главно в Париж.

Над Полша още веднъж изгрява пролетното слънце на надеждата в това време, което тъй затрогваще възпява Мицкевич. Това е времето когато в 1812 година в Полша и в Литва дохождат Наполеон и полските легиони и всъде там прозвучава могъщия позив: „Jeszcze Polska nie Sginela!“ (още полша не е загинала). Всред младежите се появяват опити за организиране на възстание; трескаво възбуждение обхваща цяла Полша, възникват тайни общества да служат вярно на родината. Основават се кръжоци, които често се занимават с литература, често с политика и те по скоро напомнюват немските Tugendbund (добродетелни съюзи), отколкото руските декабристи. Преследванията от страна на руската бюрокрация сплашва членовете на тези кръжоци и те се сближават още по задушевно.

Център на патриотическите движения става вилненският уневирситет, който след възстанието, 1832 година, бива закрит. Литературните стремления на млада Европа намират радостен прием в Полша. Патриотическите песни на немските борци за освобождение тук намират гръмогласно ехо. Байрона и неговите последователи посрещат тук с въздушевление тъй както и романтизма, чийто католически отенък, сякаш е бил създаден за Полша.